

af Forholdet, nemlig Lovforslaget's reelle Indhold, og skal da navnlig gjøre opmærksom paa, at selv om man anerkjender Hovedprincippet, er der dog Spor af, at Lovforslaget ikke har gennemgaaet den Prøvelse og Bearbejdelse, som et Lovforslag om denne Gjenstand, der kom fra Ministeriet, uden Tvivl vilde have gennemgaaet, og at det derfor ogsaa i flere Henseender er utilfredsstillende og trænger til Forandring. Hovedspørgsmaalet er jo dette: Skulle alle de, der ville være Skolelærere, prøves ved en almindelig Examinationscommission, hvad enten de ere underviste ved Seminarierne eller privat, eller skulle, som det hidtil har været Tilfældet, de, der ere underviste paa Seminarierne, prøves af deres egne Lærere? Heri ligger det almindelige Princip. Naar der nu altsaa foresligger Spørgsmaal om at forandre det Bestaaende, saa skal man ikke forandre dette til Noget, der er ligesaagodt, men man bør kun forandre det til Noget, der er bedre, da der jo ellers ikke vilde være nogen Grund til Forandring. Man paaberaaber sig nu for det Første, at der maa tilveiebringes Rigelighed, at de, der igjennem den private Underviisning søge at qualificere sig til Skolelærere, ere mindre heldigt stillede end de, der ere Elever paa Statsseminarierne; men denne absolute Forbring om Rigelighed er ikke tilstrækkelig for at begrunde, at man skal give en Lov. Naar Examen ved Seminarierne fuldstændigt tilfredsstillende, hvad Staten i Almuens, i Folkets Interesse kræver og bør kræve, saa skal man ikke tage Examen fra Skolen, fordi der er en vis Uleilighed forbundet med som Privatist at faae Examen. Naar man indretter Statsanstalter godt og hensigtsmæssigt, og deres Virksomhed er tilfredsstillende og forsvarlig, skal man ikke bryde sig om, at der er Vanskeligheder tilstede for dem, som ikke ville benytte disse Anstalter. — Vi komme nu til det andet Spørgsmaal: Er Examinations Afholdelse ved selve Underviisningsanstalterne, og navnlig ved Statsanstalterne, Noget, som giver et tilstrækkeligt paalideligt Resultat? — Jeg vil strax gjøre en Sidebemærkning for at undgaae Misforstaaelse. Her er just Tale om Examen ved Skoler, hvor de, som skulle examineres, staae i et bestemt dagligt Discipelfor-

hold til dem, som skulle examinere. Forholdet ved Universitetet er et ganske andet. Ved Universitetets Faculteter examinerer man Folk, som man maaskee ikke har havt Noget at gjøre med en eneste Gang iforveien. Dette siger jeg strax, for at man ikke skal drage en urigtig Slutning fra et Standpunkt til et andet. — Men lad os blive ved Skolerne. Man siger, at, ved at lade Skolerne selv prøve deres Elever, opnaaer man i Underviisningen en større Frihed og Selvstændighed; der bliver Plads for en individuel Retning ved Underviisningen, som er i høi Grad befrugtende og gavnlig. Jeg vil saameget mindre bekæmpe dette, som det er bekjendt, at jeg har arbejdet paa, at ved de lærde Skoler skulde Examen og Retten til at dimittere henlægges til Skolerne; jeg har altsaa ikke dengang havt nogen Tvivl om det Rigtige deri. Smidlertid har jeg ved en ikke saa kort Narrælles Erfaringer dog ogsaa seet, at Frugterne af denne Frihed baade af Andre, og maaskee ogsaa af mig selv, tidligere have været vurderede høiere, end jeg nu vil være tilbøjelig til at vurdere dem, skjøndt der er Frugter, som jeg ikke miskjender. Der er et andet Hensyn, som ogsaa gjorde sig gjældende ved at lægge disse Examinere bort fra Universitetet, nemlig, at man ellers foretog et dobbelt Arbejde, først ved Skolerne og dernæst ved Universitetet; men jeg skal ikke forbyde mig heri. Eigeoverfor den paaberaabte Frihed for Underviisningsanstalterne staaer paa den anden Side Kravet til, at Examen skal være fuldkommen paalidelig, og at Examen væsentligt skal gaae ud paa — det ønsker jeg, at man aldrig vil glemme, — det, som man i Examinationsformen alene virkelig kan prøve, nemlig positive Kundskaber og klare Forestillinger. Man skal ikke forbyde sig i, gennem Examen altfor meget at søge; hvad man kalder den almindelige Mandsmodenhed som Noget, der skulde kunne vise sig ved Examen uden gennem de positive Kundskaber. Lad Skolerne vedblive at være Skoler, lad dem meddele gode Kundskaber, lad dem kræve dem tilegnede og bearbejdede, og lad dem ikke kræve for Meget; indskrænk Maalet, om man vil, men forlang Kundskaber, som kunne sikkert prøves. Saa er Spørgsmaalet, præsteres nu dette;